

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет/інститут
Навчально науковий інститут мистецтв**

**Кафедра методики музичного
виховання та диригування**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)

Спеціалізація 014.13 Середня освіта (Музичне Мистецтво)

Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)

Галузь знань 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “4” вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Методика викладання постановки голосу
Викладач	Молодій Ольга Романівна , заслужена артистка України, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування
Контактні телефони викладача	0503386878 0964062305
E-mail викладачів	mamamela@ukr.net ,
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	4 години

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «**Методика викладання постановки голосу**» – одна із важливих профілюючих дисциплін при підготовці майбутнього педагога-музиканта, вчителя музичного мистецтва, співака-виконавця, викладача постановки голосу, керівника творчих колективів, як у школі так і в позашкільних закладах естетичного виховання. Предмет належить до циклу дисциплін спеціального практичного спрямування і передбачає поєднання теоретико-методичної, практичної та виконавської підготовки студентів, що ґрунтується на інтегративних зв'язках між фаховими дисциплінами, у яких предметна галузь співвідноситься з різновидами музично-виконавської діяльності й має на меті вдосконалення художнього мислення, творчого потенціалу на засадах самостійного пошуку, спрямованого на творче самовираження майбутніх фахівців.

Зміст дисципліни полягає у ознайомленні майбутніх фахівців з науково-теоретичними основами вокальної методики, систематизації знань, удосконаленні технічних навичок, набутих в процесі лекційних і практичних занять; забезпеченні методичної підготовки до викладання навчальної дисципліни у вищих навчальних закладах музично-педагогічної освіти; прищепленні навичок до самостійної роботи з фаховою літературою, орієнтації в ній, а також формуванні навичок до вивчення навчально-художнього вокального репертуару; формуванню широкого художнього музичного кругозору майбутнього викладача шкіл та вузів; виховуванні вміння самостійно мислити, критично аналізувати прочитану методичну та нотну вокальну літературу.

Виходячи із сучасного стану розвитку вокального мистецтва, а також, враховуючи навчальну програму, відпрацьовану в педагогічних навчальних закладах, що готують вчителів музики та педагогів вокалу, вважаємо доцільним вирішення перерахованих завдань в рамках даного курсу.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні знань студентів про основні досягнення сучасної методики викладання постановки голосу, умови й шляхи їх реалізації в діяльності вчителя музичного мистецтва з урахуванням інноваційних підходів до організації навчання. Важливою складовою цього процесу є оволодіння значним об'ємом теоретичних знань, без яких неможливе розуміння процесу власне постановки і розвитку голосу, а також практична підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до професійної педагогічної діяльності.

Цілі курсу - дати студентам систематизовані **знання** з методики роботи із співочим голосом людини, сприяти формуванню у студентів досвіду методичного аналізу, дослідницького мислення в галузі теорії та методики вокального мистецтва, переорієнтації виконавського досвіду на майбутню педагогічну діяльність.

Спираючись на наукові дані про будову та функції голосового апарату, механізми співацького процесу, а також знань про методологію навчання сольного співу, **сформувати розуміння** механізмів процесу звукоутворення та звуковедення, стійких критеріїв якості співу і співацької майстерності, розвитку активного вокального слуху, **освоїти методичні прийоми** формування і розвитку співочого голосу та музичних здібностей, вміння формувати та удосконалювати вокально-технічні та виконавські навички, виробляти у вихованців за допомогою самоконтролю навик свідомого володіння голосом. Важливою складовою даної дисципліни є **здобуття знань** про класифікацію співочих голосів, їх загальну характеристику, вміння визначити тип голосу, підбирати відповідно репертуар.

Крім того, студент має **оволодіти вмінням** за допомогою засобів вокального мистецтва здійснювати естетичне виховання майбутніх фахівців; розвивати художньо-творчі та вокально-виконавські здібності своїх майбутніх вихованців. Важливим завданням курсу є **озброєння** майбутніх спеціалістів **практичними знаннями** про вікові особливості розвитку та охорону дитячого співацького голосу, про ведення вокально – хорової роботи в школі, забезпечення професійної готовності випускника до здійснення вокальної та вокально – педагогічної діяльності у загальноосвітній школі та дитячих закладах мистецького спрямування.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, використовувати різні форми комунікативних процесів, вільно оперувати професійною термінологією, володіти навичками редагування й перекладу текстів, пов'язаних із фахом. Здатність використовувати професійну літературу, фахові термінологічні словники та допоміжні джерела у процесі; здатність оперувати фаховою термінологією в професійному середовищі.
- Здатність до постійної та систематичної роботи, спрямованої на

вдосконалення професійної музично-педагогічної майстерності, наполегливо досягати поставленої мети та якісно виконувати роботу у професійній музично-педагогічній сфері; вирішувати професійні завдання із застосуванням інформаційних технологій в професійній діяльності викладача музичного мистецтва (за видами); до розуміння еволюції культури та музичного мистецтва та основних тенденцій суспільно-історичного розвитку країни.

- Здатність до підготовки та редагування текстів професійного змісту державною мовою, володіння іноземними мовами.

- Здатність стисло викладати власні судження та відтворювати їх аргументовано і грамотно у письмовій формі; здатність самостійно опрацювати науково-методичну та музикознавчу літературу та застосовувати їх у власній практичній діяльності.

- Здатність використовувати професійно-профільні знання та навички при вихованні та навчанні музикантів, у процесі формування естетичних поглядів, тенденцій та художніх смаків; аналізувати, оцінювати й інтерпретувати культурні явища різних епох, мистецькі твори різних стилів, жанрів і форм, уміння висловлювати й аргументувати власні оцінні судження і позиції з основ музичного мистецтва.

- Здатність розуміти методологію проведення науково-педагогічних досліджень, вміння використовувати різні способи реєстрації наукових фактів, аналізувати та інтерпретувати матеріали спостережень, переводити наукові знання у площину практичного використання.

Фахові компетентності:

- Здатність до перенесення системи фахових знань у площину навчального предмету музичне мистецтво, структурування навчального матеріалу, проектування та організації власної діяльності.

- Здатність до оволодіння новими знаннями в галузі мистецької освіти, вміння застосовувати сучасні педагогічні технології в навчальному процесі.

- Здатність усвідомлювати місце та роль музичної культури у сучасному соціокультурному просторі та здатність аналізувати музичне мистецтво в контексті розвитку інших видів мистецтв, літератури, загального розвитку гуманітарного знання, релігійних, філософських ідей певних історичних періодів.

- Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань музичного мистецтва; концепцій розвитку музичного мистецтва у виконавській та педагогічній діяльності.

- Здатність використовувати знання теоретичних понять, вчень і теорій освіти як фундаменту для характеристики й аналізу мистецьких явищ і процесів та здатність використовувати мистецько-педагогічний потенціал музичного мистецтва для утвердження гуманістичних цінностей.

- Здатність вирішувати спеціалізовані завдання у галузі хорового та вокального виконавства у ланці середньої освіти в процесі навчання основ теорії і практики вокально-хорової роботи, художньо-творчого розвитку учнів через спів як форму роботи на уроках музичного мистецтва.

- Здатність до оволодіння новими знаннями в галузі мистецької освіти, вміння застосовувати сучасні педагогічні технології в навчальному процесі;

демонструвати глибокі та системні знання у галузі музичного мистецтва, до розуміння принципів методів та форм проведення занять з музичних дисциплін, керівництва художньо-естетичним розвитком учнів.

- Здатність до розуміння основних проблем сучасної мистецької освіти й виконавства в Україні та пошуку шляхів удосконалення освітнього процесу в закладах мистецької освіти.

Результати навчання:

- Знання сучасних теоретичних основ музичної педагогіки, педагогіки мистецтва, теорії художньої культури.

- Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва; використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення теорії, історії та методики викладання музичного мистецтва.

- Здатність демонструвати глибокі та системні знання у галузі музичного мистецтва, розуміння принципів методів та форм проведення занять з музичних дисциплін, керівництва художньо-естетичним розвитком учнів.

- Здатність здійснювати художньо-педагогічне спілкування з дітьми; вміння вирішувати педагогічні навчально-виховні, художньо-творчі завдання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів та їх музичної підготовки.

- Опанування різними видами комп'ютерних програм для музиканта; набуття практичного навичку нотного набору різних видів партитур чи інших музичних творів (інструментальних, вокально-інструментальних, хорових); опанування навичками синхронізації нотного та текстового набору різних комп'ютерних програм.

- Володіння методичними засадами підготовки до керування вокальним колективом; навичками самостійної роботи з фаховою літературою, вокальним та ансамблевим репертуаром різних епох, жанрів і стилів; засвоєння пісенного матеріалу шкільної програми для використання у майбутній музично-педагогічній діяльності.

- Готовність до художньо-творчої, музично-виконавської діяльності; інтерпретування музичних творів; реалізації колективних, індивідуальних музичних проєктів; розробки художньо-практичних, музичних завдань для учнів, відповідно до їх вікових особливостей.

- Володіння принципами організації керівництва вокальним колективом, ансамблем, методики викладання музичних дисциплін; вмінням засвоювати пісенний матеріал шкільної програми у педагогічній діяльності; здійснювати змістовний аналіз музичного твору, емоційно й цікаво розповідати учням про музику і музикантів, події музичного життя.

- Здатність застосовувати фахові знання та практичні навички у репетиційній, концертній, педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій роботі.

- Володіння основними психолого-педагогічними комунікативними аспектами, що сприяють продуктивній творчій діяльності виконавця-співака чи вокального колективу.

- Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності; створювати та реалізовувати власні художні концепції у

виконавській діяльності.

- Вміння виявляти музикальність, інтегрувати професійні вміння співу виконавські, інтерпретаційні, артистичні уміння, артистизм, виконавську надійність (самооцінку, самоконтроль, саморегуляцію).
- Здатність формувати та удосконалювати вокально-технічні та виконавські навички, виробляти за допомогою самоконтролю навички свідомого володіння голосом; застосовувати весь комплекс засобів виразності, артистичну, сценічну майстерність у професійній діяльності співака.
- Здатність презентувати власний творчий продукт, здійснювати художньо-просвітницьку діяльність, розробляти і втілювати музично-виховні заходи на високому мистецько-педагогічному рівні.
- Спроможність до вирішення основних проблем практичної діяльності в репетиційній, педагогічній та творчій роботі; здатність до художньо-музичної взаємодії в колективній роботі.
- Розуміння принципів складання тематичних планів, раціонального розподілу навчального матеріалу по семестрах; принципів складання індивідуальних планів роботи з постановки голосу.
- Знання основ психології професії вчителя музичного мистецтва, форм і методів індивідуальної роботи в класі постановки голосу.
- Знання теоретичного матеріалу з історії вокального мистецтва та вокальної педагогіки, вокальну літературу.
- Вміння аналізувати вокальні твори, що вивчаються, з музично-теоретичної та вокально-художньої сторін; самостійно здійснювати підбір вокального репертуару.
- Володіння усім комплексом методичних прийомів формування і розвитку співочого голосу та музичних здібностей, котрі необхідні для кваліфікованої роботи в школі та вищих навчальних закладах.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20
Практичні заняття	10
самостійна робота	150

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового
3	014 Середня освіта	2	вибірковий

	(Музичне мистецтво)		
--	---------------------	--	--

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Вступ. Процес становлення теоретичних засад світового вокального мистецтва. Понятійна основа вокальної педагогіки. Сольний спів і хорове виконавство.	2	1	15
Тема 2. Будова голосового апарата. Повторення та систематизація понять. Наукові концепції діяльності голосового апарата у співі.	2	1	15
Тема 3. Функції голосотвірної системи людини (вокальне дихання, звукоутворення, резонатори, акустика голосу). Комплексна робота організму співака – постава, режим, охорона.	2	1	15
Тема 4. Спів як психофізіологічний процес. Роль центральної нервової системи у співі. Питання регістрової будови співочого голосу. Еволюція теорій.	2	1	15
Тема 5. Класифікація професійних голосів. Характеристика жіночих та чоловічих голосів в методичному аспекті. Вікові етапи розвитку голосу та вокальна робота з дітьми.	2	1	15
Тема 6. . Специфіка вокальної роботи роботи з високими та низькими, чоловічими та жіночими голосами. Роль волевого чинника в процесі навчання співу.	2	1	15
Тема 7. Вокальна орфоєпія. Характерні недоліки співу і вади мовлення, їх виявлення та подолання в процесі роботи над голосом. Музично-вокальний слух і відчуття у співі.	2	1	15
Тема 8. Основи сучасного бельканто. Камерний жанр у вокальному виконавстві. Взаємозалежність та взаємозв'язок мистецтва сольного співу і хорової виконавської культури. Вокалотерапія і вплив різної музики на організм людини.	2	1	15
Тема 9. Основні вокальні жанри в сучасній музичній культурі. Естрадний та народний спів у вокальній практиці. Академічна постановка як основа для будь якого стилю вокального	2	1	15

виконавства.			
Тема 10. Нетрадиційний підхід до формування техніки співу в сучасній методиці педагогів-новаторів. Вимоги часу до методики вокального виховання.	2	1	15
ЗАГ.:	20	10	150

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості. Використовуються методи контролю, які сприяють підвищенню мотивації студентів – майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки учителя музики та виконавця – співака, перевага надається проведенню академічних концертів з солоспіву, публічним виступам студентів у концертних програмах.</p> <p>Методи контролю і самоконтролю спрямовані на перевірку рівня засвоєння студентами теоретичних знань, сформованості вмій та навичок. Методи усного контролю – індивідуальне чи фронтальне опитування, дискусія, письмового – тестування, контрольна чи самостійна робота, індивідуальні письмові завдання, метод самоконтролю, тощо.</p> <p>Оцінювання проводиться за національною шкалою (від відмінно до незадовільно) та шкалою ЕСТ8 (від А до Г). Сума балів за всіма видами контролю та за всі види навчальної діяльності становить 100 за семестр. Залік – 50, поточна робота – 30, самостійна робота – 20.</p> <p>Кількість балів за роботу студента під час практичних занять, виконання самостійної роботи залежить від дотримання наступних вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг виконання завдань; якість виконання завдань; самостійність виконання; творчий підхід до виконання завдань; ініціативність у навчальній діяльності.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Письмові роботи для даної дисципліни застосовуються переважно у вигляді тестових завдань або контрольної роботи. Метою використання даної форми контролю є перевірка якості самостійно засвоєних теоретичних знань з методики викладання постановки голосу. Частіше застосовується для студентів заочної форми навчання. Кількість балів залежить від кількості завдань цього виду і разом з поточною роботою в класі складає 50 балів за семестр. Форма – за домовленістю з викладачем – від руки, друкована або електронний варіант.</p>
Практичні заняття	<p>Практичні заняття відбуваються після начитки лекційних двох тем. Форма – індивідуальне чи фронтальне усне опитування, дискусія, запитання-відповіді, письмова, контрольна робота по</p>

	тематиці двох лекцій.
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Студент допускається до нього при умові виконання всіх вимог, що ставляться до вивчення програмного матеріалу: відповідні знання теорії постановки голосу, розуміння історичних шляхів розвитку та закономірностей еволюції вокальної педагогіки від найдавнішої доби до сучасності, володіння основними поняттями методики викладання співу, виконаними індивідуальними та самостійними роботами.</p> <p>Поточний контроль на практичних заняттях включає перевірку систематичності виконання студентом різних видів індивідуальних завдань, спрямованих на поглиблення знань, отриманих на лекціях та в процесі практичного застосування необхідних умінь і навичок для успішного проведення виконавської та педагогічної практики.</p>
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль відбувається таким чином: усне опитування (індивідуальне, фронтальне), тестові або письмові завдання; практичне завдання, під час якого виявляються набуті вміння та навички з методики постановки та розвитку голосу (у процесі роботи з голосом колег-однокурсників).</p> <p>Форма контролю для даної спеціальності: залік– 3 семестр (50 – поточна робота на практичних заняттях, 50 – залік, разом – 100 балів)</p> <p>Семестрова оцінка відображає сукупну суму балів за відповідь на заліку та роботу на практичних заняттях.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

<p>Предмет методики постановки голосу – це здобуття навичку викладання правильного співу, закріплення вміння володіти власним голосом та вміння навчити цьому своїх майбутніх вихованців – учнів шкіл, шкіл мистецтв, студентів, солістів та учасників вокальних та хорових колективів. Майбутній педагог, збагатившись теоретичними знаннями, досвідом видатних вокальних педагогів, освоївши основні принципи методики роботи з голосом, повинен навчитися майстерності передання здобутих знань майбутнім учням. На власному досвіді, в практиці розвитку свого голосу, навчившись володіти вокальним диханням, яке є основою співу на опорі, виробивши механізм правильного звукоутворення, що мусить базуватися на вмілому користуванні резонаторами, навчившись вірному формуванню голосних та правильній, чіткій вимові приголосних звуків, освоївши різні типи атаки звука та способи звуковедення, навчившись співу різними штрихами, в різних динамічних відтінках, оволодівши вмінням філірування звука, вмінням користуватись різними манерами співу(в ідеалі), майбутній вокальний педагог повинен вміти навчити цьому своїх вихованців. Студент повинен зрозуміти сам і могли передати вміння співати в правильній позиції звука, якісними характеристиками якої є легкість, дзвінкість, яскравість, близькість, польотність звука, комфортність та свобода у відчуттях співака, тому що тільки правильний спів дасть можливість зберегти голос здоровим і користуватися ним до глибокої старості.</p> <p>Весь комплекс даних навичок , який пройшов період вироблення та закріплення в процесі співу на практичних індивідуальних заняттях під керівництвом педагога, і, за допомогою навичку самоконтролю, апробований під час співу на хорових класах, заняттях з диригування, читки партитур, ансамблевого класу, співу в колективах, концертної</p>

діяльності, має бути усвідомлений та систематизований за допомогою вивчення дисципліни методика постановки голосу.

Дуже важливою складовою успішної підготовки викладача постановки голосу є знайомство з віковими фізіологічними та психологічними особливостями розвитку, становлення дитячих голосів. Теоретичні знання випробовуються в роботі з дітьми під час проходження педагогічної практики, в індивідуальній роботі з дітьми різних вікових категорій та роботі з дитячими вокальними колективами, від дуетів і до хорів.

У кінцевому результаті, відповідно до поставленої мети, завдань і визначених цілей програми, випускник оволодіє цілим комплексом теоретичних знань, практичних навичок та вмінь з методики постановки голосу та зможе, вдосконаливши фахову підготовку, успішно працювати як виконавцем, так і вокальним педагогом у освітній та культурній сферах.

8. Рекомендована література

1. Антонюк В.Г. Постановка голосу: Навчальний посібник для студентів вищих музичних навчальних закладів. – К.: Українська ідея, 2000. – 68 с.
2. Гнидь Б.П. Історія вокального мистецтва: Підручник. – Київ: НМАУ, 1997. – 320 с.
3. Доронюк В.Д., Сливоцький М.Ю. Основи вокально-педагогічної творчості вчителя музики. Навч. посібник. – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2007. – 306 с.
4. Голос людини та вокальна робота з ним: Монографія/ Г.Є.Стасько, О.Д.Шуляр та ін.- Івано-Франківськ: Видави. ПНУ ім.. В.Стефаніка, 2010.- 336 с.
5. Кушка Я.С. Методика навчання співу: Посібник з основ вокальної майстерності. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – С.3-12.
6. Можайкіна Н.С. Методика викладання вокалу. Хрестоматія: навчальний посібник . – К.: Видавництво Ліра-К, 2016. – 216 с.
7. Молодій О. Р., Обух Л. В. Інтонаційний самоконтроль як один із компонентів сучасної професійної підготовки студентів у класі постановки голосу. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Вип. 157 / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2017. С. 106–110.
8. Обух Л. В. Роль інноваційних засобів навчання у розвитку виконавської свободи студентів-співаків. Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі XXI століття: зб. матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції, Мукачево, 20–21 квітня 2017 р. Мукачево: РВВ МДУ, 2017. С. 297–300.
9. Стасько Г.Є. Психотехніка співу у вокальній педагогіці: Монографія/ Г.Є.Стасько.- Івано-Франківськ: Видави. ПНУ ім.. В.Стефаніка, 2010.- 136 с.
10. Стахевич О. Г. Основи вокальної педагогіки. Ч. 1: Природно-наукові теорії сольного співу. Курс лекцій. - Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2002. - 92 с.

Молодій О.Р.

– доцент кафедри методики музичного виховання та диригування.